MAt i Cirkulära RObusta system

MACRO är ett Vinnovafinansierat aktörsöverskridande projekt med målsättningen att skapa förutsättningar för införande av sorterande avloppssystem i storstad och omvandlingsområden.

20181001

Lantbrukets syn på kretslopp

Peter Wallenberg, LRF

Jan Eksvärd, LRF

Parter i delarbetspaketet:

Om projektet

Projektet MACRO syftar till att stimulera innovation hos både kommuner och teknikleverantörer samt innovation kring produkter och tjänster kopplat till sorterande system för samhällets organiska restprodukter.

Projektet MACRO bidrar till att fylla kunskapsluckor avseende både teknik och organisation. Genom MACRO skapas fler möjligheter för svenska aktörer att utveckla spetskunskap inom området vilket ökar möjligheterna för Sverige att positivt bidra till utvecklingen av framtidens hållbara städer.

Inledning

Som en del inom projektet MACRO, arbetspaket 6 Kretslopp och certifieringsfrågor, har LRF haft i uppdrag att utvärdera och uppdatera kunskapen om lantbrukarkårens inställning med avseende på återföring av växtnäring. Detta har gjorts genom att, framför allt, processa fram en kretsloppspolicy som har antagits samt genom två undersökningar mot lantbrukare och LRFs medlemmar. Resultaten redovisas i detta PM.

Kretslopp mellan stad och land har under lång tid varit en fråga som engagerat LRF och dess medlemmar. LRF har under åren 2016-2017 arbetat djupare med frågan kring kretslopp av växtnäring. För lantbruket är det viktigt att få tillbaka växtnäring från staden på ett hållbart sätt, så att brytning och import av bland annat ny fosfor minskar. LRF har dessutom under lång tid varit delaktiga i olika projekt vad gäller utveckling av nya tekniker. Det har rört kretsloppet från det enskilda avloppet till det stora flödet mellan land - stad - land.

LRF deltar även i frivilliga certifieringar för system som Revaq (certifiering av uppströms sortering före slamproduktion från avloppsreningsverk), SPCR 178 (certifiering av fraktioner från små avlopp) och Certifierad återvinning SPCR 120 och SPCR 152 (certifiering av biogödsel och kompost). Efter ett beslut på LRFs stämma 2017, utreder LRF under vintern/våren 2017/18 sin medverkan i certifieringar som rör kretslopp. LRF är positivt till användning av rena kretsloppsprodukter. När det gäller slam är det upp till den enskilde lantbrukaren. Om hen väljer att använda slam, rekommenderar LRF slam från reningsverk som är certifierade av Revaq. LRF har i sin kretsloppspolicy satt upp olika kriterier för ett hållbart kretslopp.

LRFs kretsloppspolicy

Under våren 2017 beslutade LRFs riksförbundsstyrelse om en ny kretsloppspolicy. Syftet var bl.a. att uppdatera och förtydliga LRFs syn på kretslopp. Policyn är fokuserad på kretsloppet av växtnäring i flödet land - stad – land, men tar inte upp hanteringen av stallgödsel.

Kretsloppspolicyn[1] innebär följande:

- En generell princip för LRF är att värna om generationsmålet och naturens framtida produktionsförmåga för att nå målsättningen om hållbar utveckling enligt Agenda 2030.
- Återvinning av önskade ämnen ska eftersträvas för att minimera en oönskad miljöpåverkan.
- Ändliga naturresurser skall tas om hand på så sätt att de kan utnyttjas om och om igen, ett system som kontinuerligt tillför miljön förorenande ämnen kan inte accepteras.
- I avvägningar mellan olika kretsloppstekniker och dess påverkan på miljön, skall så rena kretsloppsprodukter som möjligt prioriteras, för att värna om jord- och skogsbrukets framtida produktionsförmåga.
- Avgörande för återanvändning och återvinning är att inga förorenande ämnen tillförs naturen (jordbruksmarken och vattnet) och principen ”rent in – rent ut” gäller. Oönskade ämnen ska tas ut ur systemet.
- Vid användande av avfallshierarkin är strävan mot giftfria kretslopp avgörande: Om det inte går att återanvända en produkt eller ett ämne utan att det strider mot miljömålet Giftfri miljö skall det inte återanvändas, utan fokus ska då flyttas vidare ned i avfallshierarkin till ”återvinna” och ”utvinna”.
- LRF anser att material och växtnäring som återförs till produktionen skall återföras på ett sätt som ligger i linje med Jordbruksverkets rekommendationer (mängd växtnäring efter grödans behov).
- I enlighet med principen om att förorenaren betalar har samhället ett ansvar att naturresurser (såsom växtnäringsämnen) som återförs till produktionen/grödor/odlingen inte tillför föroreningar och har hög växttillgänglighet.
- Kostnaden för ett rent kretslopp skall belasta de som bidrar till förorening av det som ska återföras.
- Föroreningar skall sorteras ut såväl uppströms som nedströms och inte tillföras mark eller vatten.
- Naturresurser och växtnäring som cirkulerar mellan land-stad-land skall återföras utan tillförsel av hälsofarliga eller miljöfarliga ämnen, varken kända eller okända. Återföring av växtnäring får inte

[1] LRF:s kretsloppspolicy: /dokument/politik--paverkan/lrf-och-klimatet/lrfs-policy-for-kretslopp.pdf

innebära en ökning av metaller i marken. Bästa möjliga teknik för en ren kretsloppsprodukt mellan stad - land ska därför vara ett centralt begrepp i alla beslut.

Till år 2030 vill LRF att minst 80 % av fosforn i kretsloppet land-stad-land ska återföras till produktionen i en form som är i linje med miljömålen Giftfri miljö och Ingen övergödning.

Vad tycker LRFs medlemmar?

LRF har under åren 2016-2017 genomfört två olika enkäter för att få ett bättre underlag på hur medlemmarna ser på kretslopp och återföring av växtnäring. Utöver enkäter har LRF en tät och medlemsnära dialog på många olika sätt inom organisationen. Den består av såväl personliga kontakter, via fysiska möten, mail, telefon, motioner, skrivelser, lokala engagemang och möten, stämmor osv.
Det som är tydligast när kretslopp av växtnäring kommer upp är att det finns många olika åsikter. Åsikterna skiljer sig oftast åt både på grund av behov, förutsättningar, kunskap och syn på vad som är viktigt. Det är därför väldigt svårt att säga ”det här tycker lantbruket”, eftersom markens och gårdens förutsättningar kan variera väldigt mycket även inom ett relativt avgränsat geografiskt område. Likaså kan behovet skilja väldigt mycket baserat på vilken produktion eller inriktning som gården har. Utöver det tillkommer markägarens intresse och engagemang. Oavsett vad den enskilde lantbrukaren anser om olika kretsloppsprodukter är livsmedelsindustrins och konsumenternas uppfattning en avgörande faktor. Om ingen vill köpa det lantbrukaren producerar på grund av hur odlingen går till eller vilket gödningsmedel som används, finns inget incitament för lantbrukaren att ta emot det gödningsmedlet.

LRFs undersökningar

Landja marknadsanalys 2016 om kretslopp och slam (se bilaga1).

Enkäten genomfördes av Landja Marknadsanalys/NUI AB per post med telefonuppföljning den 11 oktober till 23 november 2016. Urvalet är slumpmässigt från SCBs jordbruksregister och når 1000 företag med mer än 10 ha åker. Svarsfrekvensen var 61 % (totalt 512 godkända svar), varför undersökningen kan anses representativ för alla svenska lantbruksföretag med ovanstående arealer.

Frågan som ställdes:

”Slam från avloppsreningsverk finns tillgängligt som gödselmedel för jordbruket. En del forskare och organisationer tycker att spridning av avloppsslam är bra och att riskerna är låga. Andra forskare och organisationer tycker att slamspridning är dåligt och vill byta till nyare och renare metoder. Vad tycker du?”

Resultatet sammanfattas nedan:

- 2 av 10 lantbrukare är positiva till avloppsslam medan 4 av 10 är negativa. 4 av 10 är varken positiva eller negativa.
- Av samtliga lantbrukare med mer än 10 ha åker är det 7 % som svarar ”Ja, mycket positiv” och 14 % som svarar ”Ja, ganska positiv” till användningen av slam. 23 % svarar att de är ”mycket negativa” och 19 % att de är ”ganska negativa”. 37 % är varken positiva eller negativa.
- Mest positiva till slam är de med arealer över 50 ha (28 % positiva och 39 % negativa) och de mellan 41-55 år (28 % positiva och 31 % negativa). Mest negativa är lantbrukare över 55 år (16 % positiva och 48 % negativa). Det finns inga statistiskt säkra skillnader mellan de som är medlemmar i LRF och de som inte är det.

Svaren visade en ganska stor spridning inom lantbrukarkåren och många väljer att svara ”varken eller” om den möjligheten ges. Det kan dels bero på bristande kunskap eller att de helt enkelt inte tycker att frågan berör dem. Enkäten visade att det är fler som är negativa till slamspridning än de som är positiva.

LRFs medlemsenkät 2017 om kretsloppsprodukter (se bilaga 2)

Under sommaren 2017 ställdes frågor kring medlemmarnas attityd, användande, prioriteringar om kretslopp, kretsloppsprodukter och avlopp. Undersökningen skickades ut som en webbenkät till 6000 företagare under 75 år med minst 1 ha åkermark. Svarsfrekvensen var 19 %. Respondenterna fick rangordna ett antal alternativ på

varje fråga. Fördelningen av svarande är representativt för lantbruksföretag i Sverige med en liten övervikt för nötdjursproduktion. Någon analys av skillnader i svar mellan produktionsinriktningar har inte gjorts.

Frågorna som ställdes:

”Tar du i dagens läge emot någon kretsloppsprodukt?

Vilka egenskaper i den kretsloppsprodukt du använder i dag värdesätter du mest?

Om du skulle använda en kretsloppsprodukt, vilka av nedanstående egenskaper skulle du värdesätta mest?

Vilka egenskaper anser du att en kretsloppsväxtnäringsprodukt ska ha?

Hur mycket är du bered att betala i genomsnittlig investeringskostnad/år baserat för anläggningens livslängd för en ny avloppslösning på din egen fastighet?

Kommentera gärna kring kretsloppet stad – land”

Resultatet sammanfattas nedan:

- 85 % av de tillfrågade tar inte emot någon kretsloppsprodukt i dagsläget och har heller inga planer på att göra det. 11 % funderar på att ta emot och 4 % tar emot någon kretsloppsprodukt.
- Bland dem som tar emot kretsloppsprodukter rankades fosfor, kväve och organiskt material lika.
- Bland de som inte tar emot någon kretsloppsprodukt rankades kväveinnehåll högst före, fosforinnehåll och organiskt material.
- Som svar på frågan om den viktigaste egenskapen rangordnades ”fri från föroreningar” högst eller näst högst av 80 % av svarandena. På samma fråga rankar 35 % ”certifiering” som högst eller näst högst och ”hög andel växtnäring” 25 %, ”hög växttillgänglighet” 21% och ”spridningsbar med befintlig utrustning” 22%.

Kommentarer från enkäten:

”Kretsloppet kommer inte att kunna slutas om inte rötslam och liknande blir fritt från föroreningar och leverantören (kommunen) ska garantera detta i evig framtid. Jag vill inte att min jord blir obrukbar eller bara delvis brukbar av föroreningar nu och i framtiden”

”Viktigt att kretsloppet knyts ihop mer. Tror på utveckling av kretsloppsanpassade lokalsamhällena. Mkt skulle behöva göras. Bl.a. skilja dag- o avloppsvatten. Det som kan spridas i lantbruket måste vara rent!”

”Vi måste bli mycket bättre på att utnyttja den staden har att erbjuda och staden måste bli bättre på att ha sina organiska material fria från föroreningar. Som det är nu är det ett resursslöseri.”

”Om toalettavfall från städer skulle spridas på åkrar så upplever jag det med stort obehag.”

”Total avsaknad av restprodukter från läkemedel mm.”

”Vad som helst UTOM slam, vad finns i den ex, läkemedelsrester, resistenta bakterier, mikroplast. När den analysen är klar, och slammet är garanterat fritt från detta, då kan jag ev tänka med detta.”

”Vill överhuvudtaget inte befatta mig med rötslam”

”Att produkten är godkänd hos mina kunder (spannmålsmottagningar)”

”I dagsläget är det mycket osäkert vad det innehåller. Känns som man söker en kostnadsfri deponi och det drabbar lantbruket på sikt.”

”Viktigt att komma till rätta med föroreningar av tungmetaller, läkemedelsrester, hormoner och andra naturfrämmande ämnen.”

”När dom i stan vill bli av med sin skit, då duger landsbygden.”

”En avgörande fråga om vi vill bygga ett uthålligt samhälle - svårt men viktigt.”

”Röta och förbränn tack”

”Uppdelning av kväve och fosfor. Förädling till hanterbar konstgödsel.”

Vad säger marknaden?

Idag säger majoriteten av Livsmedelsföretagens medlemmar nej till kretslopp i form av slam och det är endast för användning till odlingar för export, energi- och foderspannmål som det finns en acceptans. När det gäller mer specificerade kretsloppsprodukter, som källsorterade och hygieniserade avloppsfraktioner, är det annorlunda.

Exempel från livsmedelsindustrin:

Lantmännen har sedan 2015 en ny kretsloppspolicy[2]: Lantmännen tillåter användning av godkända slampartier från Revaq-certifierade reningsverk. Sedan 1 januari 2018 gäller för fraktioner från små avlopp att de ska komma från en SPCR 178-certifierad anläggning.

Svenskt Sigills policyför avloppsslam innebär att slam från reningsverk inte får användas. Karenstiden efter slamanvändning är 5 år[3]. Avloppsfraktioner får endast användas om de är kvalitetssäkrade och hygieniserade. Produktspecifikation ska finnas om växtnäring, tungmetaller och andra föroreningar.

Rötrester godkända enligt SPCR 120 får användas till spannmål, rotfrukter, potatis och konservärt.

Källsorterade avloppsfraktioner från enskilda hushåll som är kvalitetssäkrade enligt etablerat system (SPCR 178) får användas till spannmål.

Slutsatser

Genomförda enkätundersökningar visar att lantbrukarna är en diversifierad odlar- och medlemskår, när det gäller uppfattning om slam och andra avlopps- och avfallsprodukter. Det finns de som anser att det är viktigt att vara en del av kretsloppet och därmed är villiga att ta emot produkter som innehåller växtnäring. Andra odlare säger att kretslopp är viktigt, men litar inte på dagens produkter och kräver högre grad av rening och säkerhet. 4 % av odlarna tar emot och 11 % kan tänka sig ta emot kretsloppsprodukter. Enkäterna kan inte skilja ut om det finns olika uppfattningar om slam jämfört med andra produkter.

Livsmedelsindustrin accepterar inte användning av slam, vilket är en negativ signal mot slamspridning. När det gäller andra kretsloppsprodukter finns små volymer, men en tydlig acceptans finns hos t.ex. Lantmännen och Svenskt Sigill för produkter som är certifierade.

När alla LRF-medlemmar svarar på frågan om viktigaste egenskapen hos kretsloppsprodukter blir det ”fri från föroreningar”. Detta speglar troligen konsument- och miljöattityden till kretsloppsprodukter hos de 85 % som inte kan tänka sig använda kretsloppsprodukter. De agronomiska aspekterna om certifiering, växtnäringsinnehåll och spridbarhet lyfts fram av den mindre grupp som sprider eller tänka sig sprida kretsloppsprodukter.

LRFs kretsloppspolicy, bl.a. med ambitionen att nå 80 % återföring av fosfor till år 2030, speglar den otålighet många inom jordbruksnäringen känner för den passivitet som regering och nationella myndigheter visar när det gäller visioner och stödjande beslut för att utvinna fosfor och andra ämnen med nya metoder.

---

[2] https://www.lantmannenlantbruk.se/sv/affarsvillkor/inkopsvillkor-/slam--och-restproduktspolicy-2015/.

[3] http://www.sigill.se/IP-STANDARD/OM-IP-STANDARDEN/SYFTE--TROVARDIGHET/POLICY/SLAMPOLICY/ .

Böndernas syn på användning av slam

Sveriges Lantbruk hösten 2016

En undersökning bland lantbrukare

Jörgen Johansson
20 december 2016

1

© Landja Marknadsanalys/NUI AB

Innehållsförteckning

- Sammanfattning 3
- Utdrag ur frågeformuläret 4
- Resultatredovisning 5
- Teknisk information 7
- Bilagor 10

2

© Landja Marknadsanalys/NUI AB

Sammanfattning avloppsslam

Fråga: Slam från avloppsreningsverk finns tillgängligt som gödselmedel för jordbruket. En del forskare och organisationer tycker att spridning av avloppsslam är bra och att riskerna är låga. Andra forskare och organisationer tycker att slamspridning är dåligt och vill byta till nyare och renare metoder. Vad tycker du?

- 2 av 10 lantbrukare är positiva till avloppsslam medan 4 av 10 är negativa. 4 av 10 är varken positiva eller negativa. Om svarsalternativet ”varken eller” inte funnits kan ett antagande vara att 1 av 3 skulle välja den positiva sidan och 2 av 3 skulle välja den negativa.
- Av samtliga lantbrukare med mer än 10 ha åker är det 7 procent som svarar ”Ja, mycket positiv” och 14 procent som svarar ”Ja, ganska positiv” till användningen av slam. 23 procent svarar att de är ”mycket negativa” och 19 procent att de är ”ganska negativa”. 37 procent är varken positiva eller negativa.
- Mest positiva till slam är de med arealer över 50 ha (28% positiva och 39% negativa) och de mellan 41-55 år (28% positiva och 31% negativa). Mest negativa är lantbrukare över 55 år (16% positiva och 48% negativa). Det finns inga statistiskt säkra skillnader mellan de som är medlemmar i LRF och de som inte är det.

© Landja Marknadsanalys/NUI AB

LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND

Utdrag ur frågeformuläret

4	Slam från avloppsreningsverk finns tillgängligt som gödselmedel för jordbruket. En del forskare och organisationer tycker att spridning av avloppsslam är bra och att riskerna är låga. Andra forskare och organisationer tycker att slamspridning är dåligt och vill byta till nyare och renare metoder. Vad tycker du?	
	1	Jag är mycket positiv till användning av slam
	2	Jag är ganska positiv till användning av slam
	3	Jag är varken positiv eller negativ till användning av slam
	4	Jag är ganska negativ till användning av slam
	5	Jag är mycket negativ till användning av slam

LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND

2 av 10 lantbrukare är positiva till avloppsslam medan 4 av 10 är negativa. 4 av 10 är varken positiva eller negativa.

Fråga 4:
Slam från avloppsreningsverk finns tillgängligt som gödselmedel för jordbruket. En del forskare och organisationer tycker att spridning av avloppsslam är bra och att riskerna är låga. Andra forskare och organisationer tycker att slamspridning är dåligt och vill byta till nyare och renare metoder. Vad tycker du?
Bas: Samtliga 512 st

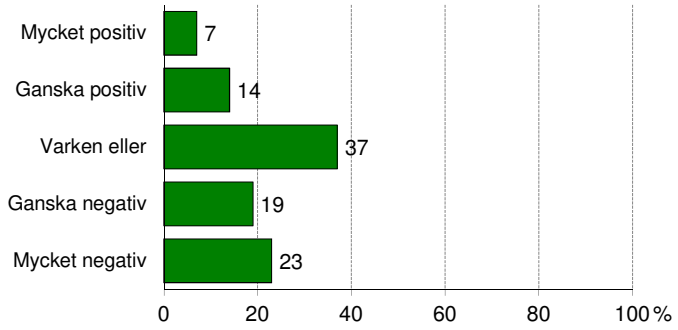

En relativt stor andel har svarat ”varken eller”, vilket sannolikt är ett relevant svar i sammanhanget och därmed motiverar svarsalternativet. Ibland kan det vara intressant att få en uppfattning om hur svaren skulle fördelat sig om de intervjuade tvingats välja, antingen ”positiv” eller ”negativ”. En tumregel är då att svaren skulle fördela sig ungefär som proportionerna mellan positiva och negativa. I detta fall att dubbelt så många från ”varken eller” kunde sorteras till den negativa sidan som till den positiva.

5

Sveriges Lantbruk hösten 2015

LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND

Mest positiva till slam är de med arealer över 50 ha och de mellan 41-55 år. Mest negativa är lantbrukare över 55 år.

Fråga 4:
Slam från avloppsreningsverk finns tillgängligt som gödselmedel för jordbruket. En del forskare och organisationer tycker att spridning av avloppsslam är bra och att riskerna är låga. Andra forskare och organisationer tycker att slamspridning är dåligt och vill byta till nyare och renare metoder. Vad tycker du?

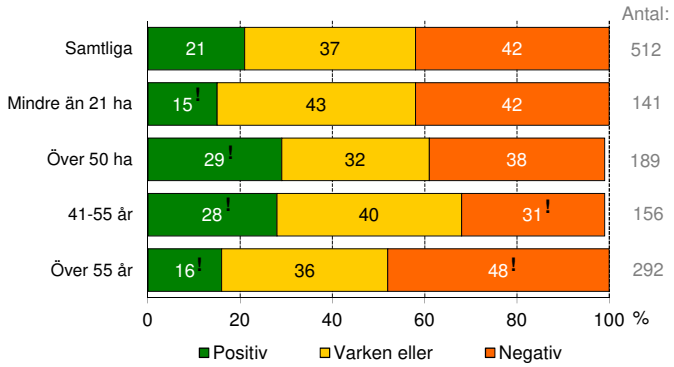

6

Sveriges Lantbruk hösten 2016

LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND

Teknisk Information

Allmänt

- Sveriges Lantbruk är en postal enkät som gått ut till 1000 bönder varje vår och höst sedan 1973.
- Undersökningen går till personer som driver lantbruksfastigheter med mer än 10 ha åker. Fram till hösten 2006 har undersökningen gått till fastigheter med mer än 2 ha åker. Jämförelser med resultat från denna period är alltid omräknade till +10 ha.
- För mer information se den tekniska beskrivningen.

© Landja Marknadsanalys/NUI AB

LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND

Teknisk Information

Svarsfrekvens

Undersökningen har genomförts per post med telefonuppföljning under 11 oktober till 23 november 2016.
Urvalet är slumpmässigt draget från SCBs jordbruksregister över företag med mer än 10 ha åker.

Svarsfrekvensen är god varför undersökningen kan anses representativ för alla svenska lantbruksföretag med ovanstående arealer.

Bortfallsredovisning:

	Hösten 2016
Bruttourval	**1000**
Tillhör inte målgruppen	154
Nettourval	**846**
Ej svar	334
Godkända svar	**512**
Svarsfrekvens	**61** %

© Landja Marknadsanalys/NUI AB

LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND

Teknisk Information

Att läsa tabellen

Bas: Vägd
På denna rad står det vägda antalet intervjuer. Det är denna siffra Som är bas för %-talen och som speglar hela populationen.

Bas: Samtliga (ovägd)
På denna rad står det verkliga antalet intervjuer.

Exempel
I gruppen brukare med en åkerareal på minst 51 ha har 193 intervjuer genomförts. Detta vägs ner till 161 intervjuer eftersom andelen stora gårdar inte är så stor i riket.

Sveriges Lantbruk Exempel

	ÅKERAREAL (ha)				PRODUKTIONSOMRÅDEN				
	TOTAL	11-20	21-50	51-	GSS/GMB	GNS/SS	GSK	SSK	NN/NÖ
Bas: Samtliga (ovägd)	**475**	**84**	**196**	**193**	**107**	**160**	**117**	**39**	**50**
Bas: Vägd	**475**	**145**	**169**	**161**	**102**	**164**	**114**	**40**	**55**
40. Hur många djur av nedanstående slag finns normalt på brukningsenheten?									
Mjölkkor									
1 – 24 st	5	3	10+	1-	5	1	7	2	11+
25 – 49 st	7	1-	7	12+	9	3-	9	10	11
50 – 74 st	4	-	1	10+	3	4	4	4	5
75 – 100 st	2			6+	1	2	2		5
101 + st	1			2+	3+	1			
Medelantal	*44.3*	*21.0*	*24.5*	*58.9*	*48.2*	*57.2*	*37.2*	*36.6*	*39.1*
Har minst 1	19	4-	18	32+	21	11	22	16	32+
Inga	81	96+	82	68-	79	89+	78	84	68-

Av samtliga har 81 % inga mjölkkor.

- tecknet innebär att värdet är lägre än motsvarande värde i totalkolumnen. Skillnaden är statistiskt säker.

\+ tecknet innebär att värdet är högre än motsvarande värde i totalkolumnen. Skillnaden är statistiskt säker.

9

© Landja Marknadsanalys/NUI AB

LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND

Teknisk Information

Bilagor

- 8-352 Teknisk bilaga
  - Bortfallsredovisning
  - Tider för fältarbetet
  - Bakgrund
  - Metodik
  - Population, urval
  - Vägning
  - Tillförlitlighet
  - Statistisk signifikans
  - Produktionsområden
  - Djurhållare
  - Publiceringsregler
- 8-352 Fråga 4

10

© Landja Marknadsanalys/NUI AB

LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND

LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND

Rapport:
LRF - Vattenfrågor

LRF: Sara Stjernholm

Ipsos: Agneta Hallström och Andreas Brand

2017-09-19

LRF VATTENFRÅGOR

Innehållsförteckning

3 Bakgrund
4 Metod och information om undersökningen
5 Sammanfattning
10 Bakgrundsinformation
13 Dricksvatten på gården
21 Markavvattning/Dikesunderhåll
26 Bevattning
31 Kommunalt skyddsområde för dricksvatten
35 Miljöåtgärder för minskat näringsläckage
42 Inställning till vattenmiljöåtgärder – segmentering av målgruppen
49 Kretsloppet
57 Tabeller och öppna svar

LRF VATTENFRÅGOR

BAKGRUND

BAKGRUND

Ett viktigt område för LRF är arbetet med vattenmiljöfrågor. Från LRFs hemsida:

Vattenvård måste gå hand i hand med ett lönsamt jordbruk

Vi inom de gröna näringarna har ett ansvar för att kontinuerligt arbeta för att våra verksamheter minskar sin påverkan på vattenmiljöer. Samtidigt måste det vara möjligt att på ett hållbart och lönsamt sätt bedriva jordbruk, trädgårdsodling och skogsbruk både inom områden där dricksvatten utvinns och på andra ställen där det behövs minskad påverkan på vatten.

SYFTE

LRF känner ett behov av att…

- Få bättre kännedom om hur LRFs medlemmar använder vattnet som produktionsresurs och behov av stöd kopplat till det
- Förstå bondens motivation och anledningar till att genomföra respektive inte genomföra åtgärder för bättre vattenmiljö

ANVÄNDANDE

Resultaten av undersökningen ska användas i LRFs arbete med att utveckla sin verksamhet kring vattenfrågor för att skapa så stor medlemsnytta som möjligt. Greppa Näringen är här en central del, men resultaten berör flera delar av LRF.

LRF VATTENFRÅGOR

METOD OCH INFORMATION OM UNDERSÖKNINGEN

- ✓ Undersökningen skickades ut som en webbenkät till ett urval från LRFs medlemsregister.
- ✓ Målgrupp: Företagarmedlemmar (-75 år) med minst 1 ha åkermark.
- ✓ Huvudurvalet bestod av 6000 ip. Pga att svarsfrekvensen utvecklades svagt gjordes ett kompletterande utskick om 1000 ip under fältperioden.

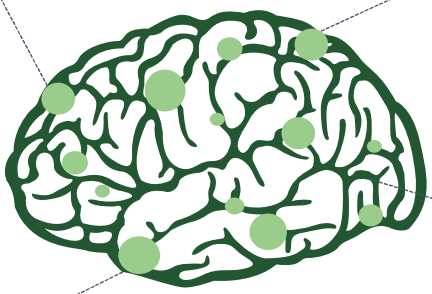

- ✓ Tre påminnelser skickades ut till de respondenter som ingick i huvudurvalet (6000 ip). En påminnelse skickades till de respondenter som ingick i extrautskicket (1000 ip).
- ✓ Svarsfrekvensen för huvudurvalet slutade på 19 %
- ✓ Totalt antal svar = 1201 st
- ✓ Screened out = 39 st
- ✓ Vägrare/Vill ej vara med = 13 st

Intervjuerna genomfördes från 4:e juli till 10:e augusti.

- ✓ Intervjutid = ca 20 min
- ✓ Frågorna berörde områden som dricksvatten på gården, markavvattning/dikesunderhåll, bevattning, kommunalt skyddsområde på gården, miljöåtgärder, inställning till vattenmiljöåtgärder och Kretsloppsfrågor

LRF VATTENFRÅGOR

Bakgrundsinformation

- ✓ Merparten av de tillfrågade bedriver skogsbruk eller växtodling.
- ✓ 6 av 10 tillfrågade brukar över 20 ha åkermark.
- ✓ Den vanligaste ägandeformen är att man äger fastigheten själv eller att man äger fastigheten och arrenderar till mark.
- ✓ En av tre har nötproduktion medan av tio har mjölkproduktion. Betydligt lägre andelar för gris- och fjäderfäproduktion.

LRF VATTENFRÅGOR

Bakgrundsinformation

Merparten av de tillfrågade bedriver skogsbruk eller växtodling. 6 av 10 brukar över 20 ha åkermark och den vanligaste ägarformen är att man äger fastigheten själv

A1. Typ av verksamhet

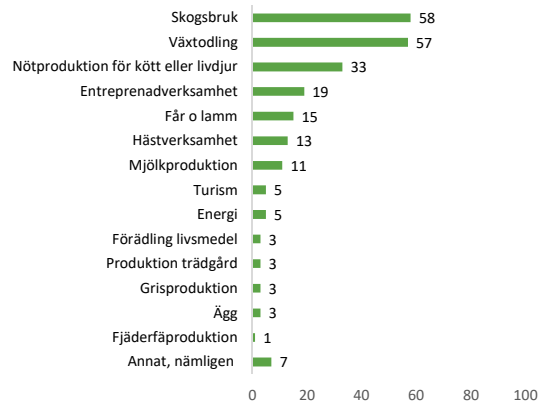

A2. Areal åkermark

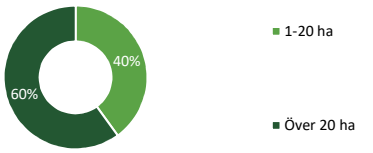

A3. Ägandeform

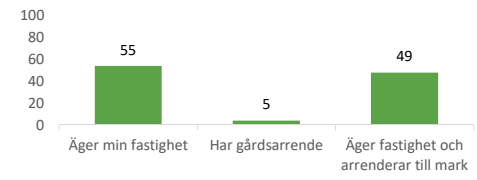

Bas: Alla n=1201

LRF VATTENFRÅGOR

Bakgrundsinformation

En av tre har nötproduktion medan av tio har mjölkproduktion. Betydligt lägre andelar för gris- och fjäderfäproduktion. Fördelningen på olika storlekar på besättningar framgår nedan.

A1a. Antal mjölkande kor (bas = 128) . *Median = 60*

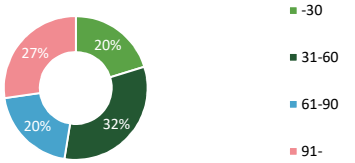

A1d. Antal nötkreatur (bas = 395) *Median = 44*

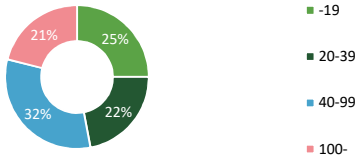

A1c. Antal stallplatser (Grisproduktion) (bas=32) *Median = 800*

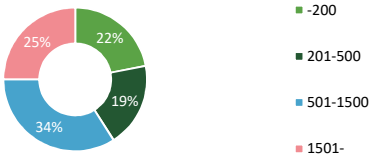

Av de som bedriver fjäderfäproduktion (10 respondenter) har 7 av 10 upp till 500 stallplatser

Bas: Har mjölkproduktion n=128, Har Grisproduktion n=32, Har nötproduktion n=395

LRF VATTENFRÅGOR

Kretsloppet

- ✓ Det stora flertalet av de tillfrågade tar inte emot någon kretsloppsprodukt i dagsläget och har heller inga planer på att göra det. 4% tar emot någon kretsloppsprodukt.
- ✓ Fosforinnehåll och organiskt material är de egenskaper som värdesätts mest bland de bönder som tar emot kretsloppsprodukter.
- ✓ Bland dem som inte tar emot någon kretsloppsprodukt är det Kväveinnehållet den egenskap som skulle värdesättas mest.

Generellt:

- ✓ Den viktigaste egenskapen hos en kretsloppsväxtnäringsprodukt är att den ska vara fri från föroreningar.
- ✓ Merparten är beredd att betala mellan 1-5000 kr för en ny avloppslösning på fastigheten. En tredjedel av de tillfrågade är inte beredd att betala något.
- ✓ Merparten av de tillfrågade har inga ytterligare kommentarer. Bland dem som har en åsikt nämns olika typer av vattenfrågor, avloppsfrågor och önskan om information

LRF VATTENFRÅGOR

Kretsloppet

En majoritet av de tillfrågade tar inte emot någon kretsloppsprodukt i dagsläget och har heller inga planer på att göra det

C1 Tar du i dagens läge emot någon kretsloppsprodukt, det vill säga växtnäring från avlopp?

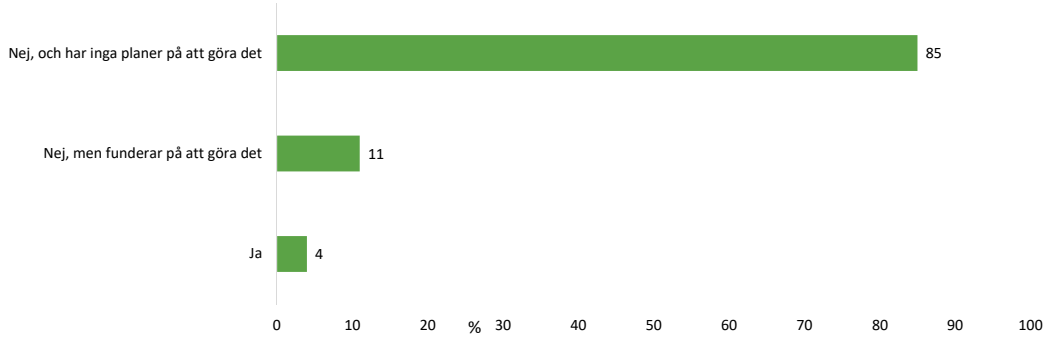

Bas: Alla n = 1201

LRF VATTENFRÅGOR

Kretsloppet

Fosforinnehåll och organiskt material är de egenskaper som värdesätts mest bland de bönder som tar emot kretsloppsprodukter

C1a. Vilka egenskaper i den kretsloppsprodukt du använder idag värdesätter du mest?

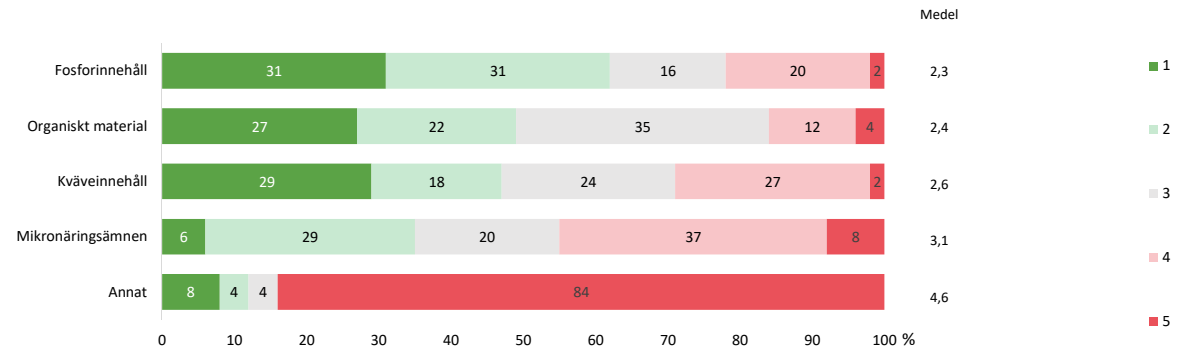

Bas: Tar emot Kretsloppsprodukt n = 49

LRF VATTENFRÅGOR

Kretsloppet

Bland dem som inte tar emot någon kretsloppsprodukt är det Kväveinnehållet den egenskap som skulle värdesättas mest

C1a. Om du skulle använda en kretsloppsprodukt, vilka av nedanstående egenskaper skulle du värdesätta mest?

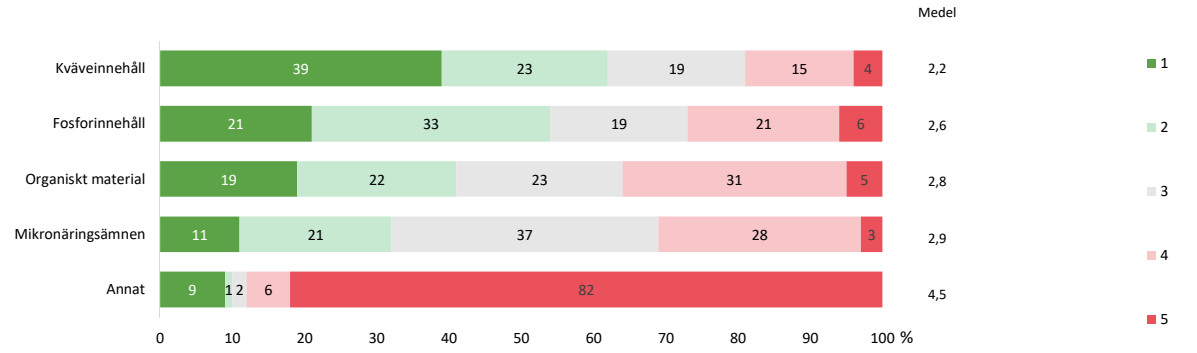

Bas: Tar inte emot Kretsloppsprodukt n = 1062

LRF VATTENFRÅGOR

Kretsloppet

Den viktigaste egenskapen hos en kretsloppsväxtnäringsprodukt är att den ska vara fri från föroreningar

C1a. Vilka egenskaper anser du att en kretsloppsväxtnäringsprodukt ska ha?

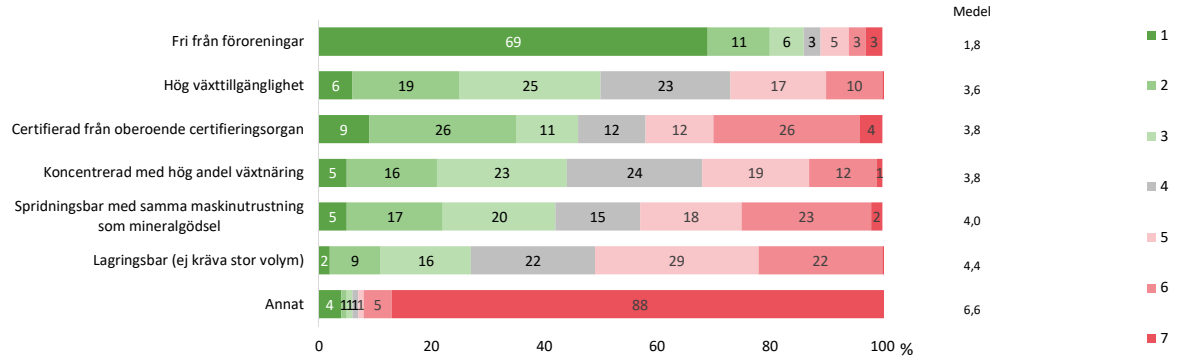

Bas: Alla n = 1035

LRF VATTENFRÅGOR

Kretsloppet

Öppna kommentarer rör stadens roll i och vikten av att ha ett fungerande kretsloppet

C5. Kommentera gärna kring Kretslopp stad - land?

Vi måste bli mycket bättre på att utnyttja den staden har att erbjuda och staden måste bli bättre på att ha sina organiska material fria från föroreningar. Som det är nu är det ett resurssköseri.

kretsloppet kommer inte att kunna slutas om inte rötslam och liknande blir fritt från föroreningar och leverantören(kommunen) ska garantera detta i evig framtid. Jag vill inte att min jord blir obrukbar eller bara delvis brukbar av föroreningar nu och i framtiden

Viktigt att kretsloppet knyts ihop mer. Tror på utveckling av kretsloppsanpassade lokalsamhällena. Mkt skulle behöva göras. Bl.a. skilja dag- o avloppsvatten. Det som kan spridas i lantbruket måste vara rent!

Viktigt att visa att landsbygden hör ihop med staden genom att ta del i detta.

Bas: Alla n = 1201

LRF VATTENFRÅGOR

Kretsloppet

Merparten är beredd att betala mellan 1-5000 kr för en ny avloppslösning på fastigheten. En tredjedel av de tillfrågade är inte beredd att betala något.

C3 Hur mycket är du beredd att betala i genomsnittlig investeringskostnad / år baserat för anläggningens livslängd för en ny avloppslösning på din egen fastighet?

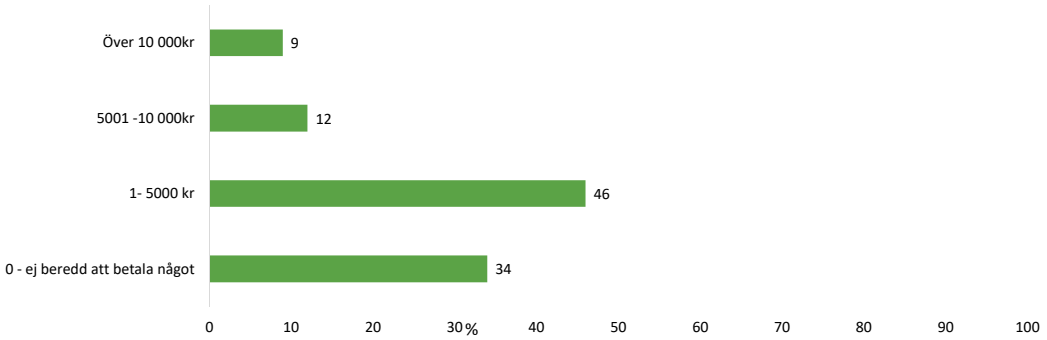

Bas: Alla n = 1075

LRF VATTENFRÅGOR

Kretsloppet

Merparten av de tillfrågade har inga ytterligare kommentarer (57 %) . Bland dem som har en åsikt nämns olika typer av vattenfrågor, avloppsfrågor och önskan om information

D1. Slutligen, vill du lägga till något som LRF kan göra för din verksamhet när det gäller vattenfrågor?

Lrf måste vara vår förhandlingspart gentemot kommuner och länsstyrelse, Lrf måste slå vakt om vår närings möjlighet att bekosta vattenkvalitetshöjande åtgärder. Vi måste också se till att föreslagna åtgärder är rimliga och kostnadseffektiva.

Har byggt ny avloppsanläggning helt nyligen, sökte info hos LRF regionalt men fick bara veta att vi var ca 700 000 i samma sits.

information där man tydliggör alla nackdelar med servitut. arrendeavtal är bättre. Blir det fel finns ingen återvändo

Bas: Alla n = 1201

MACROs parter samarbetar inom sex arbetspaket:

AP 1: Projektledning & kommunikation

Att säkerställa projektets genomförande och kommunicera projektet och dess resultat.

Inom detta arbetspaket sköts intern och extern kommunikation, genomförs projektledning och också följeforskning kopplad till projektet där beslutsprocesserna för sorterande system inom stadsutvecklingsprojekten H+ och Norra Djurgårdsstaden jämförs.

Pater: Stockholms Stad och RISE.

AP 2: Systemutveckling för tätbebyggelse i storstad

Att möjliggöra/arbeta för systemutveckling för storskalig insamling och behandling av matavfall och utsorterat klosettvatten från den stora staden.

I detta arbetspaket utvecklas kunskapsunderlag för att möjliggöra utveckling för storskaliga insamlings- och behandlingssystem för matavfall och utsorterat klosettvatten från den stora staden. Bland annat kommer detta att göras genom en programhandlings- och systemhandlings-projektering för ca 3000 lägenheter i Norra Djurgårdsstaden, varav 1500 i detaljplanen Kolkajen och 1500 i Södra Värtan. Dessutom tar projektet fram underlag som är nödvändiga för att implementera en systemförändring.

Parter: Stockholm Stad, Stockholm Vatten och Avfall, NSVA, SWR och Ecoloop.

AP 3: Systemutveckling i nya, kommunala VA-verksamhetsområden, utanför innerstad/täta stadsmiljöer

Att ta fram stöd för införande av källsorterande avloppssystem i nya verksamhetsområden utanför tät stad, som tex. omvandlingsområden.

Arbetspaketet fokuserar på strukturella förutsättningar vid utveckling av nya kommunala verksamhetsområden utanför tät innerstadsmiljö, exempelvis brukar-kommunikation och juridiska förutsättningar.

Parter: RISE, Mälarenergi och Knivsta kommun.

AP 4: Installationer i hus

Att samla och bygga erfarenhet kring byggtekniska frågor gällande system i husen som möjliggör insamling av så rena strömmar som möjligt.

Arbetspaketets syfte är att samla och bygga erfarenhet kring byggtekniska frågor för system i fastigheter som möjliggör insamling av rena strömmar från kvarn och toalett.

Parter: Stockholm Stad, NSVA, Stockholm Vatten och Avfall.

AP 5: Teknikutveckling

Utveckling av tekniska lösningar.

Arbetspaketet omfattar flera delar och syftar till att utvärdera och bidra till teknikutveckling av möjliga komponenter för insamling, transport och behandling i ett sorterande VA-system rörande matavfallskvarnar, snålspolande toaletter, ledningsnät, behandlingsteknik, foder-produktion samt en potentialbedömning av teknikerna nationellt och internationellt.

Parter: RISE, LTH, SLU, Matavfallssystem Sverige, SWECO, Disperator, Mälarenergi, Skandinavisk Kommunalteknik och Again.

AP 6: Kretslopp & certifieringsfrågor

Att undersöka avsättning för slutprodukter – ur lantbrukets perspektiv.

Arbetspaketet har två fokusområden – dels lantbrukarkårens inställning med avseende på återbruk av både källsorterat matavfall och klosettavloppsvatten, dels förutsättningar, inställning och eventuell utveckling av befintligt certifieringssystem för källsorterade avloppsfraktioner (SPCR 178). Utgångspunkten är att olika sorterande system ger produkter med olika kvalitet, där lantbrukets perspektiv på produkterna är avgörande.

Parter: RISE, Avfall Sverige, LRF, Knivsta kommun och Mälarenergi.

MACRO projektet är finansierat av VINNOVA.

MACRO slutrapporteras på en konferens den 27 november 2018, se www.macrosystem.se för mer information.

MACROs 18 parter representerar kommuner, branschorganisationer, näringsliv och akademi.